IMPORTURILE DE MĂRFURI ŞI PRODUSE POLONEZE ÎN ŢARA MOLDOVEI (A DOUA JUMĂTATE A SEC. XVIII)

Valentin ARAPU

Importurile de mărfuri şi produse poloneze în Ţara Moldovei în a doua jumătate a sec. XVIII au fost condiţionate de factori de ordin politic, militar, economic şi social. Totodată, raporturile economice dintre Ţara Moldovei şi Polonia aveau un caracter tradiţional, demarând odată cu instituirea statului medieval moldovenesc, fiind relevantă în acest sens interdependenţa dintre stabilirea relaţiilor politice şi statornicirea schimburilor economice. Astfel, Polonia a devenit „unul dintre cei mai activi parteneri economici ai Moldovei" [11, p.8].

Autorităţile polone manifestau un interes sporit faţă de posibilităţile pieţei moldoveneşti. Diplomaţii polonezi, aflaţi în trecere prin Ţara Moldovei, îşi notau detaliat toate nuanţele şi posibilităţile de comerţ, inclusiv enumerau şi potenţialele mărfuri polone care-şi vor găsi lesne piaţă de desfacere în principat [10, p.398]. Piaţa principatului prezenta interes şi pentru călătorii occidentali. În anul 1762, Charles de Peyssonel, referindu-se la posibilităţile de export ale mărfurilor franceze în principate, aprecia că s-ar putea desface postavurile numite „londrins", însă ele întâmpină concurenţa celor aduse din Polonia [10, p.211-212].

În Ţara Moldovei, din Polonia erau importate în special mărfuri fabricate din lână şi pânză. Ţesăturile poloneze din lână erau mai grosolane comparativ cu cele franceze, saxone şi flamande, dar, în schimb, erau mai ieftine, fiind preferate de către păturile orăşeneşti. Se importau mobile (canapele cu tapet imprimat), galoane cu fire de aur şi argint care erau cumpărate „cu ocaua". Cele mai multe galoane, după spusele lui Peyssonel, erau simple, fără „şevroane" şi în formă de „muschetă". Deoarece erau uşoare şi de o calitate proastă, se vindeau de obicei cu 180 piaştri oca, cele cu fire de argint, şi cu 200 piaştri oca, cele cu fire de aur. Postavurile poloneze, comercializate pe pieţele din Moldova, erau ca regulă de trei categorii, în funcţie de calitate, fiind comercializate în medie cu 0,75 piaştri pentru balot [10, p.80; p.182-183].

În baza registrelor vamale, constatăm că în lunile noiembrie 1765 şi februarie-martie 1766, au fost importate „două sute de baloturi de postav grosolan polonez şi două teancuri de pânză poloneză, între anii 1784 şi 1785 au fost vămuite pentru Moldova 117.920 coturi de postav" [1, p.132; 7, p.220, 228]. La 3 martie 1794, negustorul din Movilău Grigorie Dmitrie a adus în ţară mai multe mărfuri, dintre care 15 bucăţi de postav polonez în valoare de 292 ruble şi 30 copeici [4, p.565]. La 10 mai 1794, negustorul Gherşc Abramovici a trecut prin vamă 220 bucăţi de „pânză poloneză", valoarea căreia a fost estimată la 770 ruble (1283 piaştri şi 40 aspri). În aceeaşi zi, un alt negustor,

Mordc Gherşcovici, a introdus în ţară 300 bucăţi de „pânză poloneză” în valoare de 1200 ruble (2000 piaştri). La 3 iunie, comerciantul Gherşc Izrailevici a vămuit 240 bucăţi de „pânză poloneză” în valoare de 864 ruble (1440 piaştri) [4, p.568-569].

Din Polonia, negustorii aduceau la iarmaroacele şi pieţele orăşeneşti din Ţara Moldovei diferite obiecte din metal: clopote, săbii, cuţite, pistoale, puşti, tunuri. În decursul anilor 1784-1786, numai prin punctul vamal de la Movilău au fost importate 53707,5 kg de fier. Erau importate şi obiecte de lux, inclusiv încălţăminte de piele fină, blănuri [1, 131-132]. Între anii 1784-1786, prin trei puncte vamale din sud-estul Poloniei, au fost trecute în Ţara Moldovei 384 de perechi de încălţăminte şi 28 de bucăţi de blănuri [6, 239(anexa I)].

De asemenea, la importuri, negustorii din Ţara Moldovei mai plăteau taxe vamale pentru „sare”, „oale de mărgean”, „anason”, „horilcă”, „făină”, „pânză moscovită”, „căldări”, „vaci”, „cai”, „zahăr”, „silitră”, „lânuri”, „hârtie proastă”, „pânză leşască”, „ciuperci uscate”, „oloi leşesc”[9, 57-61].

În anii secetoşi, sau în timpul operaţiilor militare pe teritoriul Ţării Moldovei, din Polonia erau importate grâne şi ovine, destinate în special îndestulării cerinţelor Porţii. Producţia de cereale în Polonia permitea realizarea unor exporturi semnificative [3, p.252]. După relatările lui W.Wilkinson, domnii Ţării Moldovei nu puteau permite să iasă din principat nici cea mai mică cantitate de grâu. Monopolul asupra comercializării grâului era atât de drastic, încât nici ţările aflate în relaţii bune cu Poarta nu se încumetau să-l încalce. Aceeaşi situaţie se crease şi în privinţa comercializării meiului şi orzului. În anul 1754, „din pricina secetei prea mari ce a fost în timpul primăverii şi verii (…), se simţea mare trebuinţă pentru hrană, adică grâu, mei şi porumb, cu care se hrănesc ţăranii săraci… În unele locuri, mulţi se hrăneau cu ghindă şi altele, ca să-şi potolească puţin foamea, mai ales locuitorii din Ţara de Jos, care cu preţuri foarte ridicate îşi procurau hrana trebuincioasă din Ţara Leşească şi din Ţara de Sus, deoarece în unele părţi de la munte se făcuse puţin mei şi porumb” [2, p.707].

Printr-un act datat cu 12 ianuarie 1782, Constantin Moruzi dispune că din cauza lipsei de cereale pentru satisfacerea cerinţelor Porţii, urmează să fie procurate cereale din Polonia la preţuri exorbitante. În aceeaşi zi, domnul i-a oferit un şir de privilegii negustorului Iordachi Panaite, pentru faptul că s-a remarcat când a cumpărat mari cantităţi de grâne în Polonia, trimiţându-le la Constantinopol, îndeplinind astfel nu numai porunca împărătească, dar şi pricinuind ţării uşurare [1, p.133]. Pentru a putea face faţă cererilor exorbitante ale Porţii, aflate în plină decadenţă, în anul 1794, consulul rus intenţiona să înfiinţeze o companie anonimă care urma să procure grâu din Austria şi Polonia [8, p.48].

Domnii Ţării Moldovei erau nevoiţi să procure din Polonia un număr anumit

de oi pentru a îndestula cerinţele mereu crescânde ale Porţii. Astfel, în septembrie 1797, marele vizir Iusuf Paşa îi mulţumea într-o scrisoare adresată lui Alexandru Ipsilanti pentru „zelul şi eforturile arătate" în privinţa trimiterii la Poartă a 117.000 de oi procurate în Moldova, Polonia şi Ungaria [5, p.197-198].

Concluzii: În Ţara Moldovei erau importate din Polonia mărfuri manufacturiere: postavuri de diferite categorii; obiecte din metal – clopote, săbii, cuţite, pistoale, puşti, tunuri; veselă, mobilier, haine confecţionate din blănuri, încălţăminte din piele. În anii marcaţi de secetă, domnii Ţării Moldovei procurau, prin intermediul unor negustori sau dregători din ţară, grâu şi animale, în special oi pentru îndestularea cerinţelor crescânde ale Porţii.

Referinţe:

1. CIOBANU, V. Aspecte ale relaţiilor comerciale dintre Moldova şi Polonia în secolul al XVIII-lea. În: Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie „A.D. Xenopol". Iaşi, 1971, tom. VIII, p.119-144.
2. *Cronica Ghiculeştilor. Istoria Moldovei între anii 1659-1754*. Ediţie de CAMARIANO, Nistor şi CAMARIANO, Arianda. Bucureşti: Ed. Academiei, 1965. 808 p.
3. DAVIES, N. *Istoria Poloniei. Terenul de Joacă pentru Dumnezeu. De la origini până în 1795*. Iaşi, Polirom, 2014, p.487.
4. *Documente privind istoria României.* Colecţia Eudoxiu de Hurmuzaki (Serie nouă). *Rapoartele consulare ruse (1770-1796). Din „Arhiva Politica Externă a Rusiei"*. Moscova. Sub îngrijirea acad. A. OŢETEA. Bucureşti: Ediţia Academiei Române, 1962, vol. I. 484 p.
5. *Documente turceşti privind istoria României (1791-1812)*. Întocmit de Mustafa A. Mehmet. Bucureşti: Editura Academiei, 1986, vol. III. 396 p.
6. DUZINCHEVICI, Gh. Contribuţii la istoria legăturilor comerciale româno-polone în secolul al XVIII-lea. În: *Revista istorică*, an. XXI, nr. 7-8. Vălenii de Munte, 1935, p. 225-239.
7. GHIBĂNESCU, Gh. Catastihul vămilor Moldovei (1765). În: NECULCE, I. *Buletinul Muzeului Municipal din Iaşi*. Anul I, fascicula II, iulie. Iaşi, 1922, p. 193-239.
8. IONESCU, T. Hatişeriful din 1802 şi începutul luptei pentru asigurarea pieţii interne a principatelor dunărene. În: *Studii şi Articole de Istorie*. Bucureşti, 1956, vol. I, p. 37-78.
9. *Izvoare şi mărturii privitoare la evreii din România.* Volum întocmit de BENJAMIN, L., SPIELMAN, M., STANCIU., S. Partea 2. Bucureşti: Hasefer, 1990, vol. II. 562 p.
10. PEYSSONEL, Ch. *Traité sur le commerce de la Mer Noire*. Tome second. Paris: Chez Cuchet, 1787. 377 p.
11. ZABOLOTNAIA, L. *Raporturile dinastice şi rolul „Diplomaţiei de mariaj" în relaţiile moldo-polone în a doua jumătate a secolului al XIV-lea – mijlocul secolului al XVII-lea*. Institutul de Istorie al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova. Chişinău: Combinatul Poligrafic din Chişinău, 2004. 192 p.
12. *История народного хозяйства Молдавской ССР (С древнейших времён до 1812 г.)*. Institutul de Istorie, Institutul de Economie. Chişinău: Ştiinţa. 1976, p.435.